

PROČ VLASTNĚ TRESTÁME?

Důvody trestání jsou různé. Kromě vlastních nezvládnutých emocí a bezradnosti je to zejména přesvědčení, že po špatné chování musí následovat trest, abychom naučili správnému chování, a že zodpovědný vychovatel musí nesprávné chování potrestat, i když se to jemu samotnému přičí.

TRESTY

CHARAKTERISTIKA TRESTŮ

- vyjadřují moc trestající osoby
- vztah mezi nevhodným chováním a důsledkem není logický, ale závisí na libovůli trestajícího (např. souvislost mezi sprostým slovem a dvacetí dřepy ?)
- často obsahují morální odsudek (útok na charakter osoby)
- jsou odplatou za minulost (musíš pykat)
- jsou nástrojem vnější motivace a vytvářejí závislost na vnější motivaci (chovám se tak, protože se bojím trestu, nikoli protože je to správné)

RIZIKA TRESTŮ

- narušení vztahů
- ohrožení morálního vývoje (lži, podvody)
- snižování sebeúcty
- neučí zodpovědnosti
- možná neurotizace (úzkost)
- model agresivního řešení konfliktů
- lekce o moci – „ můžu ubližovat

druhým, pokud jsem silnější či mám větší moc“

ÚČINEK TRESTU

- působí jen pokud trvá hrozba
- trestaná osoba to příště neudělá proto, že nechce být trestána, nikoliv proto, že to není správné, a nebo to udělá tak, aby ji nechytily
- trest může fungovat jako „odpustek“ nebo „výměnný obchod“ (když snesu trest, mohu dělat cokoliv)

PŘIROZENÉ/ LOGICKÉ DŮSLEDKY

- vyjadřují realitu sociálního řádu pravidel, nikoliv názor dané osoby
- se logicky vztahují k chování a tento logický vztah je jasně pojmenován a vyjádřen
- neobsahují žádný prvek morálního soudu (konstatuje se věcně, co se stalo, neobviňuje se osoba)
- směřuje k nápravě (teď nebo do budoucna)
- při poukazování naně používáme přátelský tón
- budují vnitřní motivaci

O TRESTECH A PŘIROZENÝCH DŮSLEDČÍCH

Přirozené důsledky jsou přímým následkem činnosti či chování. Náprava věcí také patří mezi přirozené důsledky. **Logický důsledek** nenastane sám od sebe, ale dospělý zprostředkuje dopad řádu, obecných nebo dohodnutých pravidel.

CO NAMÍSTO TRESTÁNÍ ?

A) PŘI NESPRÁVNÉM CHOVÁNÍ

- **já – výrok:** Už dost! Tohle nebudu tolerovat!
- **místo hrozeb dát výběr typu MŮŽEŠ ... NEBO MŮŽEŠ...**
Můžeš zůstat sedět tady s námi a být potichu nebo si můžeš jít sednout támhle ke stolu, tam bude pro tebe snazší se soustředit. Až si budeš myslet, že zvládneš poslouchat pravidla s ostatními bez mluvení tady v kruhu, můžeš se samozřejmě vrátit. Můžeš hrát s ostatními tuhle hru a při tom dodržovat dohodnutá pravidla nebo můžeš raději sám sedět támhle. Až budeš cítit, že si už klidnější, můžeš zase přijít hrát s námi.
- **přerušit nesprávné chování – když je potřeba i s využitím fyzické převahy** (odvést dítě, odtrhnout bijící se děti apod.): *Vhodný komentář např. Žádné kopání! Stop!*

B) PO NESPRÁVNÉM CHOVÁNÍ

- **ošetřit emoce**
 - **vlastní – já – výrok** : *Opravdu se zlobím, že jste nešli spát před večerkou. Chtěla bych, aby se naše dohody dodržovaly nebo aby jste se přišli domluvit na jiném řešení.*
 - **emoce dítěte resp. druhé strany – empatie** : *Ty máš teď asi strach, co tomu řeknou vaši. To si byl asi hodně naštvaný, když se ti nevedlo v tvé oblíbené hře.*
- **přizvat dítě resp. druhou stranu ke spoluúčasti na řešení situace a na náprav**
 - **konstatování + otázka** : *Barvy jsou zničené. Tak co s tím uděláme?*
 - **informace:** *Když někomu ublížíme a chceme si ho zase udobřit, pomůžeme, když se omluvíme.*
 - **možnost volby (sám nebo v spolupráci, ve způsobu nápravy, v čase):** *Pokusíš se to slepít nebo přispěješ na novou nástěnku? Nebo máš ještě jiný návrh? Budeme tu poškozenou židli řešit hned nebo si to promyslíš do příští schůzky?*
 - **sdělit očekávání:** *Očekávám, že se budeš podílet na úhradě škody. Buď rád, když mi po schůzce přijdete říct, jak jste se domluvili.*
- **přizvat společenství k spoluúčasti na řešení problému, který se týká více jeho členů** (řešení problému na obecné úrovni – nejmenovat!)
 - **komunitní kruh:** *Proč někdy lidé vlastně používají vulgární slova? Jak můžeme dát druhým najevo, že máme vztek, aniž bychom na ně útočili?*
 - **řešení problému ve dvojicích nebo malých skupinkách:** *Co nám*

O TRESTECH A PŘIROZENÝCH DŮSLEDČÍCH

pomáhá, abychom nezapomínali? Proč si máme na schůzku nosit některé věci? Co se dá dělat, když vidíme, že někdo někoho ponižuje?

vytváření pravidel vzájemného chování společně s dětmi

udělat opatření

Zamknuli jsme truhlu s lasy a lany. Chceme vědět, že jsou věci na svém místě, když bychom je potřebovali. Za dva dny se o půjčování las můžeme zase pobavit.

Tento text licencován pod Creative Commons „Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0“ - Česká verze. Další informace o možnostech použití jsou na <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/>

LITERATURA:

- Kopriva, Pavel. Respektovat a být respektován. 3. vyd. Kroměříž : Spirála, 2008. 286 s. ISBN 9788090403000
- NOVÁČKOVÁ, Jana. Mýty ve vzdělávání : o škodlivosti některých zaběhaných představ o učení, škole a výchově a cestách, jak je překonat. 4. vyd. Kroměříž : Spirála, 2008. 48 s. ISBN 9788090187399.
- EYRE, Richard M; EYRE, Linda. Jak naučit děti hodnotám. Vyd. 1. Praha : Portál, 2000. 156 s. ISBN 8071783609.
- ROGGE, Jan-Uwe. Děti potřebují hranice. Vyd. 2. Praha : Portál, 2007. 131 s. ISBN 9788073673307.

Tento materiál vznikl na základě pracovních materiálů z kurzu Respektovat a být respektován manželů Koprivových.

Azu

